

Osterøy kommune
Postboks 1
5293 LONEVÅG

Dato	10.05.2022
Vår referanse	2022/50917-3
Dykkar referanse	
Sakshandsamar	Jomar Ragnhildstveit
E-post	Jomar.Ragnhildstveit@vlfk.no
Telefon	97666576

Høyringsinnspel til forvaltningsplan for hjort Osterøy kommune 2022-2025

Viser til høyringsbrev frå kommunen datert 12.04.2022.

Vestland fylkeskommune har vurdert forvaltningsplanen ut frå fylkeskommunen sitt hovudansvar på regionalt nivå for forvaltinga av haustbare, ikkje truga viltarter, blant anna hjort. Fylkeskommunen skal blant anna gje kommunane bistand, råd og rettleiing i saker om forvalting av haustbare viltressursar.

Innspela her er meint som råd og rettleiing, som også er sett på bakgrunn av Miljødirektoratet sin rettleiar M-478/2016 til hjorteviltforskrifta:

(<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M478/M478.pdf>).

Ut frå fleire innspel det siste året, er det ved gjennomgangen av planen sett spesielt på utfordringar med beiteskade på innmark i kommunen. Det er mykje som er bra i planen, mens innspela går mest på det som kan vere mogelege forbetringar.

Oppsummering

Planen viser at det er eit godt kunnskapsgrunnlag for hjorteforvaltninga i kommunen og det er føreslått ytterlegare forbetring, noko som er bra. Den største utfordringa i hjorteforvaltninga i kommunen har vore beiteskadeproblematikken. Der er det i år gjort eit større grep, gjennom endring av minstearealet, noko som treng nøye oppfølging framover. Kommunen arbeider elles for at meir av hjorteforvaltninga skal skje gjennom bestandsplan. Eit innspel her er at kommunen gjerne bør argumentere for berre eitt bestandsplanområde som dekkjer heile øya. Planen synest elles å gje vel detaljerte rammer for ein bestandsplan.

Kapittel 1 (Innleiing)

Etter Hjorteviltforskrifta (§ 3) er kommunane spesielt pålagt å vedta mål for bestandsutviklinga av hjort, når det er opna for jakt på arten. Dette kravet kom inn i forskrifta i 2012. Det beste vil gjerne vere å utarbeide ein meir heilskapleg forvaltningsplan for hjort, slik kommunen har gjort, for blant anna å vise kunnskapsgrunnlaget og gje betre bakgrunn for mål og tiltak. Forvaltningsplanen inneheld også mål og tiltak for å betre den grunneigarstyrte hjorteforvaltninga, og rammer og retningslinjer for jaktrettshavarar som ønskjer å utarbeide ein bestandsplan. Slik sett framstår forvaltningsplanen som eit dokument som gir alle eit godt høve til å sjå kva opplegg det er rundt hjorteforvaltninga i kommunen.

Som nemnt i planen, skal forvaltninga vere kunnskapsbasert. Det viktigaste kunnskapsgrunnlaget for ei god hjorteforvaltning i kommunane er data som vert samla inn av jegerane og kommunane sjølve, spesielt registrering av fellingsdata, sett hjort-data, slaktevektar og fallviltdata/hjortepåkjørslar.

Kapittel 2 (Rammer for hjorteviltforvaltninga)

Kapittel 2.3.1 (Teljande areal)

I rettleiar M-478/2016 er det sett som heilt naturleg at kommunen godkjenner innmarksareal som teljande areal når ein stor del av dyra vert felt på innmark. Vanlegvis utgjer innmarksarealet berre ein liten del av det teljande arealet. Til dømes vert truleg ein stor del av hjortane i Mjeldalen hjortevald felt på innmark, eit vald som, i følgje Hjorteviltregisteret, har eit teljande areal på 4 944 daa. Er det då rekna med innmarksareal?, som ut frå kart kan sjå ut til å utgjere rundt 1000 dekar. For t.d. Mjeldalen hjortevald vil det ha betydning om innmarksarealet vert rekna med i det teljande arealet.

Kapittel 2.3.2 (Minsteareal)

Fastsetting av minsteareal er, jf. rettleiaren M-478/2016, det viktigaste verkemiddelet i reguleringa av bestandsstorleiken. Hovudregelen er at det skal vere éitt minsteareal per kommune. Men det kan fastsetjast forskjellige minsteareal i ulike delar av kommunen, dersom det t.d. er vesentleg forskjell på beitegrunnlag, bestandstettleik, eller skadepress. I rettleiaren står det at minstearealet bør samordnast med dei andre verkemidla. Eit anna verkemiddel er å gje fråvik frå minstearealet, og kommunen må finne praktiske løysingar. Når bestanden skal reduserast kan det t.d. vere praktisk å vedta minsteareal som er meir tilpassa situasjonen etter bestandsreduksjonen, og heller gjere fråvik frå minstearealet til reduksjonen er oppnådd.

I forvaltningsplanen er det opplyst om at kommunen 01.04.2022 fastsette differensiert minsteareal i kommunen i heile 7 soner. Dette synest for detaljert, og det er nok ingen andre kommunar i fylket som har så mange ulike minsteareal.

Kommunen sendte brev til fylkeskommunen, datert 11.04.2022, med melding om at følgjande minsteareal vart vedteke på møtet i utval for Plan og kommunalteknikk 15.03.2022 (sak 027/22):

Sone	Hjortevald	Minsteareal daa
1	Vald 16 (Mjeldalen)	70
2	Vald 17 (Rolland og omland)	100
5	Vald 27 (Kleiveland), 28 (Tysse), 29 (Tyssebotn)	1000
	Andre vald	200

Den nye forskrifta om minsteareal er lagt ut på Lovdata. I saka 15.03.2022 er det mange vurderingar rundt minsteareal, både i saksframlegget og frå den politiske behandlinga. I og med at soneinndelinga har enkeltvald som avgrensing, kan vi t.d. sjå på kva som har vore situasjonen for Mjeldalen hjortevald.

Tal i Hjorteviltregisteret viser at Mjeldalen hjortevald har hatt fellingsprosent på 100 kvart år frå og med 2007, med unntak av fellingsprosent på 97 i 2019, 104 i 2009 og 131 i 2021. I åra 2014 til 2021 fekk Mjeldalen hjortevald årleg tildelt fellingskvote på 32 hjortar, tilsvarande eit minsteareal på 155 daa (4944 daa/32) med fellingsprosent på 100. Hadde fellingsprosenten vore på 80 måtte valdet fått ein fellingskvote på 40 dyr, tilsvarande eit minsteareal på 124 daa (4944 da/40). I 2021 vart det i Mjeldalen hjortevald felt 42 hjortar, i følgje tal i Hjorteviltregisteret. Hadde fellingsprosenten då vore på 80 måtte valdet fått tildelt i alt 53 (52,5) hjortar, tilsvarande eit minsteareal på 94 daa (4944/53). Med det fastsette minstearealet på 70 dekar for Mjeldalen hjortevald, og føresett fellingsprosent på 80, skal valdet ved normal tildeling i 2022 ha ein fellingskvote på 88 hjortar, noko som nok synest i meste laget. Det er vanskeleg å seie kva som vil vere «teoretisk rett» minsteareal for Mjeldalen hjortevald i 2022 i og med at fellingsprosenten har lege på 100 i så mange år.

I følgje Hjorteviltregisteret har også vald nr. 17 (Rolland og Omland) hatt ein fellingsprosent på 100 kvart år frå og med 2008. Kvart år frå 2011 har valdet fått ein fellingskvote på 40 hjortar, med unntak av 2020, der fellingskvoten berre var på 35 hjortar. Fellingskvoten på 40 hjortar tilsvarar, som for

Mjeldalen hjortevald, eit minsteareal på 154 daa, med fellingsprosent på 100. Ut frå tal i Hjorteviltregisteret, ser det altså ut for at hjortevalda Mjeldalen og Rolland og omland kunne hatt likt minsteareal. I den nye forskrifta om minsteareal i kommunen er det så liten forskjell på minstearealet i dei to sonene at dei gjerne kunne vore slått saman til éi sone på 100 daa, i kombinasjon med aktiv bruk av fråviksregelen.

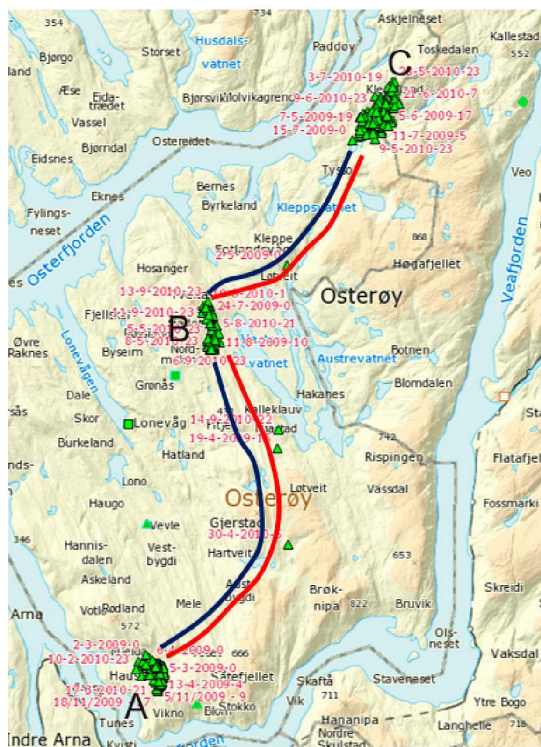
Andre vald i kommunen som stort sett har hatt fellingsprosent på 100 dei siste åra er vald nr. 05 (Bleikli, Sandal og Tveiten), nr. 03 (Burkeland – Børtveit), nr. 09 (Edwardsdal – Elvik), nr. 07 (Hamre Prestegard), nr. 14 (Hausberg – Sundland), nr. 48 (Lidtun-Skjerping-Tveiterås) og nr. 18 (Vikne-Kvisti-Hundhammer). I tillegg har vald nr. 46 (Haugegrend-Rongved) hatt fellingsprosent på 100 eller minst 92 dei siste 12 åra. Det som trekkjer opp fellingsprosenten på kommunenivået er dei mange/store hjortevalda som har hatt svært høg fellingsprosent i mange/fleire år.

Kapittel 2.4. (Grunneigarorganisering og valdstruktur) / Kapittel 5.4.6 (Organisering og jaktinnsats)

Det er framleis mange små vald i kommunen, og relativt få vald (7 av 35) som er med i bestandsplanområde. I planen er det eit mål å redusere talet på vald i kommunen, og det er eit overordna mål at jaktrettshavarane sjølve tek ansvar for å forvalte hjortebestanden gjennom bestandsplanar. Under mål og tiltak, kapittel 5.4.6 (Organisering og jaktinnsats), er det sett lite konkrete mål og tiltak på området. Det enklaste og truleg beste samla sett, vil vere å berre ha eitt bestandsplanområde som dekkjer heile øya Osterøy.

I rettleiaren M-478/2016, (under § 17 Vald, bestandsplanområde og bestandsplanar over kommunegrenser), står det at ei av kommunen sine oppgåver er å stimulere til etablering av føremålstenlege vald, bestandsplanområde og bestandsplanar. Kommunegrenser skal ikkje vere til hinder for å oppnå geografisk føremålstenlege vald eller bestandsplanområde. Kva meiner kommunen vil vere føremålstenlege bestandsplanområde for hjort på øya?

I fylkeskommunen sitt innspel ved høyringa av førre forvaltningsplan i 2016 vart det vist sesongtrekk for ei GPS merka kolle i åra 2009–2010, også vist på figur 1 nedanfor.

Figur 1: Omtrentleg sesongtrekk til kolla «Osterøykolle green2» i 2009-2010, i GPS-merkeprosjektet «Hordahjort» (2008-2012). Kolla trekte omtrent same rute to år på rad. I forvaltningsplanen 2016-2021 (kap. 4.4.2.) står det: «Kolla som blei merka i Mjeldalen vandra om våren til Myking og vidare til Kleiveland». Kjelde: Hordahjort prosjektet.

I forvaltningsplanen som er på høyring er det i kapittel 7.1 (Vedlegg om hjorten sin arealbruk og resultat frå merkeprosjektet), og 7.1.1 (Hovudkonklusjonar frå merkeprosjektet), lista opp hovudkonklusjonar frå det nemnde merkeprosjektet, blant anna at optimal vald/bestandsplanområde bør vere minst 100 km². Øya Osterøy er på ca 320 km²(?). Øya vart i prosjektet «Hordahjort» føreslått

som éitt bestandsplanområde. Det vart i åra 2014–2018 brukt relativt store ressursar i fylket på å få etablert føremålstenlege bestandsplanområde, i prosjektet «Forvaltning av hjortebestand».

Både Mjeldalen og Rolland og omland hjortevald er med i Osterøy bestandsplanområde. Bruk av bestandsplan skal vere hovudregelen ved forvaltning av hjort. Det er i første rekkje jaktrettshavarane sitt ansvar å planleggje avskytinga i samband med bestandsplanar. Etter Hjorteviltforskrifta § 15, skal bestandsplanen innehalde mål for bestandsutviklinga i samsvar med kommunen sine mål. Bestandsplanen skal også innehalde ein plan for den årlege avskytinga i tal dyr, som eit minimum fordelt på kategoriane kalv, vaksne hodyr og vaksne hanndyr, samt spissbukk. For bestandsplanområde skal planen skildre korleis ulike dyrekategoriar i fellingskvoten årleg skal fordelast på dei enkelte valda i bestandsplanområdet. Bestandsplanen kan maksimalt vere femårig, og både jaktrettshavarane og kommunen må, (i følgje Miljødirektoratet sin rettleiar), sørgje for ei løpande vurdering av bestandsplanen i forhold til måla.

I Miljødirektoratet sin rettleiar står det: «Bestandsplaner skal gi fleksibilitet for grunneiere og tilrettelegge for en best mulig måloppnåelse. Ved kommunens godkjenning av en bestandsplan kan jaktrettshaverne gis anledning til å overføre en mindre del av en «ubenyttet» kvote fra ett år til et annet. Tilsvarende kan en «overbeskatning» godtas ett år, med tilsvarende fratrekk i påfølgende års kvote, jf. § 16.»

I rettleiaren er det gitt døme på slik overføring av fellingsløyve. Det står: «En kommune har i sin godkjenning av en bestandsplan gitt mulighet til overføring på inntil ti prosent av fellingstillatelsene mellom år. Det første året har de seks valdene i bestandsplanområdet en samlet fellingsprosent på 78. Ved evaluering av fellingsresultatet ser kommunen at totalt antall felt avviker mye fra godkjent avskytingsplan. Siden den prosentvise fordelingen av ulike kjønns- og alderskategorier felt harmoniserer med planlagt avskyting, vurderer likevel kommunen at årets felling er forenelig med målene til kommunen og bestandsplanen. Kommunen foretar derfor ingen tilbaketrekking av godkjenningen. Bestandsplanområde har nå mulighet til å felle ti prosent flere dyr til neste år, men de resterende 12 prosentene av ubenyttet kvote tapes. I en slik situasjon skal bestandsplanområdet overføre fellingstillatelser for et representativt utvalg alders- og kjønnskategorier til neste års kvote.»

Det står vidare: «... Kommunen skal hvert år evaluere fellingsresultat i forhold til bestandsplanens mål og de overordna målene som kommunen har vedtatt. Generelt er det slik at både en «underbeskatning» og en «overbeskatning» i forhold til planlagt årlig felling kan gi konsekvenser i forhold til planens måloppnåelse. Kommunen bør derfor vurdere om avvikene fører til et jaktuttak som ikke er forenelig med målene til kommunen og bestandsplanen. En aktiv bruk av Sett og skutt og registrering av andre data i Hjorteviltregisteret vil bidra til et godt grunnlag for å vurdere måloppnåelsen.»

I rettleiaren står det også: «Dersom viktige bestandsmessige forutsetninger for planens godkjenning ikke lenger er til stede, spesielt hvis minstearealet i kommunen må endres på grunn av betydelige forandringer i bestandsstørrelse, kan planen justeres og kommunen skal gi ny fellingstillatelse for gjenværende del av planperioden. Kommunen kan da trekke godkjenningen tilbake og samtidig oppfordre til søknad om godkjenning av ny/endret bestandsplan. Hvis søknad om revidert bestandsplan ikke fremmes, skal kommunen tildele fellingstillatelser i samsvar med § 18. Underveis i en planperiode kan også jaktrettshaver ta initiativ til å søke kommunen om godkjenning av endring av bestandsplan, da i perioden mellom endt jakt og 1. mai. Eksempel på endringer som kan skape behov for justeringer av bestandsplan er endring i minsteareal eller i skadepress.»

Det er viktig at kommunen og den grunneigarstyrte hjorteforvaltninga, slik det står i rettleiinga til Hjorteviltforskrifta, sørgjer for at det vert ei løpande vurdering av bestandsplanen i forhold til måla. Dette kan, i følgje rettleiaren, gjerast gjennom aktiv bruk av Sett og skutt registreringar.

Kapittel 3 (Statistikk) / Kapittel 5.4.1 (Bestandsstorleik), 5.4.2 (Bestandssamansetjing)

Det kjem fram at det er eit godt kunnskapsgrunnlag for hjorteforvaltninga i kommunen, ut frå registreringar av sett hjort-data, slaktevektar og fallviltdata som er lagt inn i Hjorteviltregisteret.

I kapittel 3.1 (Fellingsresultat og fellingsprosent 1986–2021) står det at det er sett ei langsiktig målsetjing om fellingsprosent på minimum 85. Men som vist over er det viktig å ikkje berre sjå på kommunenivået. Spesielt når minstearealet er knytt til enkeltvald, må ein også sjå på fellingsprosent i dei enkelte valda.

Kapittel 3.4 (Sett hjort):

I følgje tabell 3 vart det rapport sett hjort-data frå 90 jaktfelt i 2021, men berre frå 75 jaktfelt i utmark. Som det også står i planen, bør det føreliggje sett hjort registreringar frå alle jaktfelt i kommunen. Kommunen kan også påleggje innsamling av slike data, jf. Hjorteviltforskrifta § 32 (Rapportering). **Sett hjort er eit obligatorisk verktøy** som skal brukast av jegerar på jakt og rapporterast frå kvart jaktfelt. Alle jegerar bør altså registrere sett hjort-data, helst kvar dag det er jakta og helst gjennom Sett og skutt-appen. Tal i Hjorteviltregisteret viser at det er eit relativt godt statistisk grunnlag (mange nok registreringar) for ulike indeksar og for slaktevektar. Tal i Hjorteviltregisteret viser at det vart registrert 1109 jegerdagar i utmark i 2021, mot heile 1454 i 2020. Nedgangen i 2021 skuldast truleg at mange avslutta jakta tidleg fordi det ikkje var fleire dyr att på fellingskvoten.

Kapittel 3.5.1 (Bestandsstorleik og kondisjon):

I forvaltningsplanen er det ut frå ein formel, der jaktuttaket er sett til 400 hjortar, stipulert ein vinterbestand (etterjaktbestand) på 1558 hjortar. Ut frå tal felte hjortar kan stipuleringa kanskje vere for åra 2017–2020? I NINA rapport 2024 er det, ut frå ein litt meir avansert formel, stipulert ein snitt vinterbestand på 1350 hjortar for åra 2016-2020, etter felling av 22 prosent av ein antatt førjaktbestand på 1740 hjortar. I NINA rapporten er det vurdert at det var ein liten bestandsreduksjon i åra 2016-2020. Som ein tommelfingerregel vil jaktuttaket ved likevektshausting utgjere ca. 20-25 prosent av førjaktbestanden.

Slike overslag gir ganske usikre tal for totalbestand. For kommunane vil det vere enklare og betre å vurdere relativ bestandstettleik, ut frå indeksar som sett hjort per jegerdag i utmark, samt tal påkøyrslar og tal frå vårteljingar m.m. I Osterøy kommune var det ein stor auke i sett hjort per jegerdag i utmark frå 2020 (1,39) til 2021 (2,09), noko som kan tyde på relativt stor bestandsvekst. Men som nemnt i forvaltningsplanen, må ein vere forsiktig med å tolke for mykje ut av slike data frå eitt år til eit anna. Det er mogeleg at indeksen «sett hjort per jegerdag i utmark» i kommunen må ned på godt under 1,0 for å få ein bestandstettleik som ikkje gir for stor beiteskade på innmark i utsette jordbruksområde i kommunen (Mjeldalen-Rolland m.m.). Som det står i forvaltningsplanen opptre hjorten «klumpvis» i kommunen. Den strøymar til dei beste beiteressursane, der bestandstettleiken vil halde seg høg i det lengste, mens bestandstettleiken minkar i andre område. Difor vil det gjerne vere ulike meiningar i kommunen om kor tett hjortebestanden bør vere, og det vil vere vanskeleg å få til lokalt optimal bestandstettleik. Det vil vere viktig å søkje å unngå for stor beiteskade på innmark for bønder som t.d. driv intensivt med grasproduksjon, typisk på mjølkebruk.

Kapittel 5 (Forvaltningsmål og tiltak i planperioden)

Kapittel 5.4.2 (Bestandssamansetjing – alder og struktur) / Vedlegg 6.2 (Målsetjing og avskytingsstrategiar)

Måla (A, B, C D) som er sett opp ser bra ut. I dei føreslåtte tiltaka i planperioden - for å få ei balansert bestandssamansetjing og høgare snittalder på dyr over 2,5 år - står det blant anna;

- maks. 35 % eldre hodyr
- minimum 35 % hodyr 1,5 år eller eldre.

Denne kombinasjon kan oppfyllest sjølv med eit minimalt uttak av hodyr 1,5 år, noko som nok ikkje er tenkt.

Eit forslag etter fastsetjing av nytt minsteareal er:

✓ **Auke den totale avskytinga for å redusere bestandstettleikenb (Jf. endring i minsteareal og tilråding i NINA rapport 2024.)**

✓ Minst 65 % kalv og ungdyr, der kalv bør utgjere minst 32 %

✓ Maks 15 % spissbukk (for å bidra til større rekruttering til kategorien eldre hanndyr)

✓ Minst 20 % koller 1,5 år

✓ Maks 15 % eldre hanndyr

✓ 20-25 % eldre koller (for å bidra til redusert bestand og jamnare kjønnsforhold)

For ei presis forvaltning er det viktig å få korrekt alder på hann- og hodyr 1,5 år ved å sjå på tannutvikling, ev. tannsnittanalyse. I NINA rapport 2024 er det opplyst om at det vart gjennomført ei aldersanalyse av tilnærma alle felte dyr i kommunen i 2020, som viste at 12 % av alle hodyr som jegerane hadde klassifisert som 1,5 år, viste seg å vere 2,5 år eller eldre.

Kapittel 5.4.5 (Forvaltninga skal vere kunnskapsbasert)

I NINA rapport 2024 står det, under kapittel 4.3.2 (kunnskapsgrunnlaget): «Målsetningen om at alle jaktfelt skal registrere sett hjort-data og slaktevekter fra felte dyr er en ambisiøs målsetning, men det har vært en svært positiv utvikling i riktig retning. I 2020 rapporterte 88 av kommunens 95 jaktfelt sett hjort-data. Samme år ble nøyaktig slaktevekt registrert for 381 av 411 felte individer. Dette må kunne sies å være svært bra.»

I mål og tiltak i planen står det: «Vald med godkjent bestandsplan skal bli honorert økonomisk for deira innsats». Det som t.d. står i forskrift om kommunale viltfond, er at fondet mellom anna kan brukast til tilskot for å fremje viltforvaltning, styrkje kunnskapen om viltet, jaktorganisering m.m. i kommunen gjennom samarbeid i regi av organisasjonar, enkeltpersonar eller kommunen sjølv.

Som tiltak i planen står det blant anna at det skal gjevast tilskot til valda/bestandsplanområda som registrerer Sett hjort data elektronisk. Ein kommentar her er at dette bør forventast gjort utan tilskot. Slike registreringar er obligatoriske og kostar ikkje pengar.

Vedlegg 6 (Bestandsplanar og avskytingsstrategiar)

Det at kommunen ønskjer 3-årige bestandsplanar, avvik på berre ca 5 prosent i bestandsplanen og revidering av bestandsplanen dersom årleg fellingsprosent ligg under 80, kan (i sum) synast noko detaljstyrt i forhold til retningslinjer i rettleiar M-478/2016.

Med helsing

Jomar Ragnhildstveit

seniorrådgjevar

INN - Naturressursar, landbruk og reiseliv

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift